

“दिगो र तिव्र विकास, चौकुनेको रहर - गुणस्तरीय शिक्षा र व्यवसायिक कृषिमा लहर”

चौकुने गाउँपालिका, सुर्खेतको
आ.ब. २०७९/०८०को लागि गाँउ सभा समक्ष
उपाध्यक्ष नर बहादुर बान्तोलाबाट प्रस्तुत
नीति तथा कार्यक्रम सहित
बजेट बक्तव्य

मिति : २०७९ असार १०

सभामा प्रस्तुत मिति : २०७९/०३/१०

सभाबाट पारित मिति : २०७९/०३/१०

प्रमाणीत मिति : २०७९/०३/.....

**गाउँसभाका आदरणीय अध्यक्ष महोदय,
गाउँसभाका सदस्यहरु,
गाउँपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै कर्मचारी मित्रहरु
गरिमामय गाउँ सभामा उपस्थित सम्पूर्ण महिला तथा सज्जनबृन्द महानुभावहरु**

- १ सुर्खेत जिल्लाको पश्चिम भेगमा रहेका साविकका ५ वटा गाउँ विकास समिति गाभेर १० वडा रहेको चौकुने गाउँपालिका गठन भएपछि २०७४ बैशाखमा सम्पन्न पहिलो स्थानीय तह सदस्य निर्वाचन पछि स्थानीय सरकारको स्वरूपमा स्थानीय तहले कामकाज शुरु गरेको ५ वर्षको अवधि पुरा भई सकेको छ । स्थानीय तह सदस्य निर्वाचनको दोश्रो कार्यकालको लागि २०७९ बैशाख ३० गते सम्पन्न स्थानीय निर्वाचनबाट हाम्रो गाउँपालिकाका १० वटै वडाका आदरणीय मतदाताहरुले गाउँपालिकाको नेतृत्वका लागि हामी माथि असीम विश्वास र भरोसा राख्दै आगामी ५ वर्षका लागि निर्वाचित गरी स्थानीय सरकार संचालनको नेतृत्वको अवसर प्रदान गर्नु भएकोमा हामी सम्पूर्ण मतदाता प्रति हार्दिक आभार एवं कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछौ ।
- २ स्थानीय तहको दोश्रो कार्यकालको निर्वाचनबाट चौकुने गाउँपालिकाको अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, वडाअध्यक्ष, कार्यपालिका सदस्य तथा गाउँसभा सदस्यमा निर्वाचित सम्पूर्ण पदाधिकारीहरुलाई यस गरिमामय गाउँसभामा म उपाध्यक्षको तर्फबाट हार्दिक बधाई तथा सफल कार्यकालको लागि शुभकामना अर्पण गर्दछु । निर्वाचनका समयमा प्रतिस्पर्धा गर्दा हामीहरुले विभिन्न राजनीतिक विचार र आस्थामा रहि मतदाता समक्ष मतको लागि आग्रह गरेका थियौं । अब हामी निर्वाचित जनप्रतिनिधिका हैसियतमा सबै जनताको साभ्ता सेवक हौं भन्ने उच्च सोचका साथ कसैप्रति पनि आग्रह वा पूर्वाग्रह रहित भावनाबाट जनसेवामा समर्पित रहने प्रतिवद्धता यसै सभा मार्फत व्यक्त गर्दछौ ।
- ३ चौकुने गाउँपालिकाको यो गरिमामय गाउँसभा बैठक समक्ष गाउँपालिकाको बाह्रौं तथा हाम्रो कार्यकालको पहिलो बजेटका रूपमा आगामी आर्थिक वर्ष २०७९।०८० को नीति तथा कार्यक्रम र आयव्यय बजेट प्रस्तुत गर्न पाउँदा यसलाई मैले ऐतिहासिक अवसरको रूपमा ग्रहण गरेको छु । हामीलाई निर्वाचित गर्ने हाम्रा जनताले हामीबाट हाम्रो चौकुने गाउँपालिकाको सन्तुलित र समानुपातिक विकासको आधार तयार हुने आशा एवं विश्वास राख्नु भएको छ भन्ने कुराको हामीलाई हेक्का छ । हामी जनताका सबै आशा एवं अपेक्षा हाम्रो एउटै कार्यकालमा पूरा गर्नेछौं भनी भूठो आश्वासन बाँड्दैनौं, तर हामी हाम्रो कार्यकाललाई जनसरोकारका सवालहरु एवं जनअपेक्षा सम्बोधन गर्न र गाउँपालिकाको विकासको सवालमा परिवर्तनको कोशेदुङ्गा बनाउन ईमान्दारीपूर्वक लागी पर्ने प्रतिवद्धता यसै गरिमामय सभा मार्फत प्रतीज्ञा गर्दछौ ।
- ४ विवेकशील नेपाली जनताले विगत ७ दशकमा पटक पटक गरेको जनआन्दोलन तथा जनयुद्धको बलिदानको जगमा २०७२ असोजमा नेपालको संविधान मार्फत संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थाको स्थापनाले साकार रूप लिएको हो । नेपालको संविधानले संघ, प्रदेश र स्थानीय तह

गरी तीन तहबाट राज्य शक्तिको प्रयोग हुने व्यवस्था गरे अनुसार नै मुलुक भरी ७५३ स्थानीय तह गठन भएको हो । स्थानीय तहलाई जनताको सबै भन्दा नजिकको जनताको सुखदुखमा हरपल उपस्थित रहने स्थानीय सरकारको स्वरूपमा चित्रित गरिएको छ ।

- ५ संघीय सरकारले बनाएको १५ औं पञ्चवर्षीय योजनाले **समृद्ध नेपाल , सुखी नेपाली**को सोच लिएको छ जवकि कर्णाली प्रदेशको पहिलो पञ्चवर्षीय आवधिक योजनाले दीर्घकालीन विकासको सोचका रूपमा **“समृद्ध कर्णाली, सुखारी कर्णालीवासी”** भन्ने नारा अगाडी सारेको छ । यस गाउँपालिकाको अघिल्लो कार्यपालिकाको कार्यकालको तेश्रो वर्ष अर्थात आ.व. २०७७/७८ देखि कार्यान्वयनमा आएको चौकुने गाउँपालिकाको प्रथम पञ्चवर्षीय आवधिक योजनाले चौकुनेको दीर्घकालीन विकासको सोच निर्धारण गरेको म यस सभा समक्ष स्मरण गराउन चाहन्छु । संघ र प्रदेशको विकासको दीर्घकालीन सोचसँग मिल्दोजुल्दो गरी चौकुने गाउँपालिकाको अघिल्लो कार्यपालिकाले विकासको दीर्घकालीन सोचको रूपमा **“चौकुने दिगो विकासको मूल आधार: सुशासन समृद्धि र पर्याप्त पूर्वाधारलाई अगाडी सारेतापनी आ.व. ०७९/०८० देखि दिर्घकालीन नविनतम् सोचको रूपमा “दिगो र तिव्र विकास, चौकुनेको रहर - गुणस्तरीय शिक्षा र व्यवसायिक कृषिमा लहर”लाई अवलम्बन गरिनेछ ।**
- ६ आगामी आर्थिक वर्षको बजेट तर्जुमा गर्दा मैले नेपालको संविधान, संघीय सरकारको आ व २०७९/०८० को नीति तथा कार्यक्रम, कर्णाली प्रदेश सरकारको आ व २०७९/०८० को नीति तथा कार्यक्रम, चौकुने गाउँपालिकाको प्रथम आवधिक योजना, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, स्थानीय तह योजना तर्जुमा दिग्दर्शनलाई प्रमुख आधारका रूपमा ग्रहण गरेको छु । कानूनद्वारा निर्धारित ७ चरणका योजना तर्जुमा प्रक्रियाका सबै चरणहरु तोकिएका समय सीमा भित्र पूरा गर्न सम्भव थिएन, तथापि हामीले योजना छनौट वस्तीस्तरबाट नै गर्दै वडा समितिबाट सिफारिश भएका योजना नै समेटेका छौं ।
- ७ गाउँपालिकाको वार्षिक योजना तर्जुमा गर्दा हामीले चुनावका क्रममा जनतासँग गरेका वाचा तथा प्रतिवद्धतालाई पनि सम्भोका छौं । चुनावमा प्रतिस्पर्धा गरेका सबै दलहरुका चुनावी घोषणापत्र, जनवाचा तथा प्रतिवद्धताहरुलाई योजना तर्जुमाको अङ्ग बनाएर लैजानु पर्छ भन्ने मेरो धारणा रहेको छ । यो गाउँसभामा हामी नेपालका तीनवटा राष्ट्रिय पार्टीका प्रतिनिधि निर्वाचित भएको हुँदा सबैको सकारात्मक विचार र भावना समेट्न आवश्यक छ भन्ने मलाई लागेको छ ।
- ८ विगत लामो समय देखि विकासका सबै दृष्टिले अत्यन्त पछाडी परेको हाम्रो क्षेत्रमा निर्माणाधीन अन्तरजिल्ला जोडने सडक तथा पुलको निर्माणबाट हाम्रो क्षेत्र अब अन्य जिल्ला र प्रदेशसँग विकासको मूलधारमा जोडिन लागेकोले हामीहरुका विचमा आशा र विश्वासको नयाँ युगको उदय हुन लागेको आभाष भएको छ । पन्चपुरीको जामु र चौकुनेको घाटगाउँको भेरी नदीमा निर्माण पूरा भएका दूवै पुल यातायात संचालनका लागि खुला भई सकेका छन् । यसले हाम्रो गाउँपालिकालाई पन्चपुरी नगरपालिकाको विभिन्न वडाहरुसँग सोभो सम्पर्क स्थापनामा टेवा पुऱ्याएको छ ।
- ९ त्यस्तै चौकुने गाउँपालिका र कैलालीको मोहन्याल गाउँपालिका जोडने कर्णाली नदीमा चिप्लेमा निर्माण हुदै गरेको नयाँ पक्कीपुलबाट भर्खरै यातायातका साधन सञ्चालन शुरु भएको छ । त्यस्तै घाटगाउँबाट तातापानी हुदै कैलाली जोडने कुइनेमा निर्माणाधीन कर्णाली नदीको पक्की पुल निर्माणको अन्तिम चरणमा पुगेको खबरले हामीमा अपार सन्तोष लागेको छ । यी ४ वटै पुलले हाम्रो पालिका, जिल्ला र प्रदेशको सुदूरपश्चिम प्रदेशसँग सोभो र छोटो मार्गबाट सम्पर्क हुन गई समग्रमा हाम्रो प्रदेशको आर्थिक सामाजिक र सांस्कृतिक विकासमा योगदान पुग्न जाने विश्वास जागेको छ । यस अवसरमा म हाम्रो क्षेत्रका अत्यन्त लोकप्रिय एवं जनताका प्रिय नेता स्वर्गीय श्री तप्त बहादुर विष्ट ज्यूको योगदान र मेहनतको स्मरण गर्न चाहन्छु, जसको निरन्तरको लामो प्रयास स्वरूप यी संरचनाहरु आज गौरवपूर्वक साकार खडा भएका छन् ।

१० **भुटेका मकै र सुकेका रोटी सुर्खेत देखि पश्चिम डोटी छत्तीको भरमा हात्ति हान्ने आफ्नो काम आफै गर्ने** मुल नाराको साथमा यस गाउँपालिकाका नव निर्वाचित अध्यक्ष श्री खडक वि.क. (विवश) को नेतृत्वमा करिब ३५०० जनाले कुटो कोदालोद्वारा जनश्रमदान गरेर बाटोको टूयाक खोली मिति २०६३ चैत्र १३ गते लगाममा पहिलो पटक मोटरगाडी पुगेको यथार्थ हामीसँग छ । । सडक निर्माणका क्रममा द्वन्द्वमा परि सहादत प्राप्त गर्नुहुने चौकुने २ लगाम निवासी स्वर्गीय मान बहादुर बान्तोला लगायत जनश्रमदान गर्नुहुने सबै प्रति उच्च सम्मान गर्न चाहान्छु ।

११ हामी भरपर्दो यातायातका दृष्टिले अझै २० औं शताब्दीको मध्यतिर नै छौं भन्ने अवस्था विद्यमान रहेको छ । आफ्नै जिल्ला सदरमुकाम जान भरपर्दो सडक निर्माण हुन सकेको छैन । गुटुवाट पश्चिम डोटी जिल्लासम्म जोडने मदन भण्डारी मार्गको निर्माण पूरा हुन कति वर्ष लाग्ने हो सो यकिन अनुमान गर्न सकिन्न ? चौकुने चुनढुंगामा आधारित सिमेन्ट कारखाना छिटो निर्माण सम्पन्न हुन सकेको भए हाम्रो क्षेत्रको विकासको नयाँ ढोका खुल्ने थियो होला, तर विगत ५ वर्षवाट मुक्तिश्री सिमेन्ट उद्योगले खानी ओगटने बाहेक कारखाना निर्माण हुन सक्ने भरपर्दो आधार खडा गर्न सकेको पाईदैन । सिमेन्ट कारखाना निर्माणमा नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारले चासो र चिन्ता लिन ढिलाई गर्नु भनेको हाम्रो क्षेत्र उपेक्षित हुनु हो । अतः चौकुने सिमेन्ट कारखाना निर्माण छिटो हुन सकेमा मात्र यातायात र विद्युतको भरपर्दो व्यवस्था हुन सक्छ ? स्थानीय स्तरमा रोजगारीको श्रृजना हुन जाने र यसवाट अन्य आर्थिक क्रियाकलापमा समेत बृद्धी हुने कुरामा दुई मत रहन्न ।

१२ चौकुने सिमेन्ट खानीको काम मुक्ती श्री सिमेन्ट प्रा.ली.ले नवहाएपनी चौकुने वडा नं. ९ को सुनाकाँडामा सूर्यतारा सिमेन्ट प्रा.लि ले लखरपाटाको चुनढुंगा उत्खनन् गरि उद्योग संचालन गर्ने प्रक्रिया अगाडी बढाईरहेको कुरा सर्वविधितै छ । यसै प्रसंगमा चौकुने गाउँपालिका वडा नं. ५ र ६ मा पर्ने राष्ट्रिय गौरवको आयोजना बेतन कर्णाली अर्धजलाशय यूक्त जलविद्युत अयोजना ४३९ मे.वा. को काम पनि सुरु गरिसकेको व्यहोरा समेत यहाँहरु सबैलाई जानकारी गराउन सान्दर्भिक ठानेको छु ।

१३ विगत आ.व. २०७१/७२ वाट विश्वव्यापी रुपमा देखिएको संक्रामक रोग कोभिड १९ को कारण विश्व नै आक्रान्त बनेको अवस्थावाट हामी पनि अछुतो रहन सकेनौं । विभिन्न समय गरी झण्डै एक वर्ष मुलुक बन्दावन्दीको अवस्थामा गुञ्जिनु परेको असहज अवस्था विस्तारै सहजताउन्मुख देखिए पनि यस्को प्रभाव पूरै निस्तेज भई सकेको छ, भन्न सकिने अवस्था देखिदैन । भारतमा दैनिक १२ हजार भन्दा बढी कोभिड संक्रामक बढी रहेको अवस्थामा भारतमा रोजीरोटीको लागि जाने हाम्रा धेरै दाजुभाई दिदीबहिनीहरुवाट पुनः हाम्रो गाउँघरमा यो रोग देखा पर्न सक्ने खतरा यथावत भएकोले यसमा सतर्क र पूर्व सचेतना लिनु पर्ने देखिन्छ ।

१४ रुस-युक्रेन युद्ध लम्बिदै जादा विश्व अर्थतन्त्रमा देखा परेको प्रभावले हामी जस्तो सानो अर्थतन्त्र भएको मुलुकले थुप्रै नसक्ने मार भोग्नु परिरहेको छ । खासगरि ईन्धनको कहालीलाग्दो मूल्यबृद्धीको मार मुलुकको हरेक क्षेत्रले भोग्नु परेको छ । खाद्यान्न, यातायात ढुवानी लगायत जिवीकोपार्जनका साधनमा भइरहेको मूल्यबृद्धीले आमनागरिकको जीवन अत्यन्त कष्टमय बन्दै जानु सबैको लागि चिन्ताको विषय हो । गाउँपालिकाको सानो आकारको बजेटले अन्तर्राष्ट्रिय कारणले हुने मूल्यबृद्धीको असर र प्रभाव नियन्त्रण गर्न संभव छैन । अतः हामी यस विषयमा प्रदेश सरकार र नेपाल सरकार समक्ष जनस्तरमा आयमूलक र रोजगारीमूलक कार्यक्रम सञ्चालनका माध्यमले जनतालाई महंगीवाट राहतका लागि थप श्रोत जुटाउन आग्रह गर्दछौं ।

अध्यक्ष महोदय

१५ चौकुने गाउँपालिकालेस्थानीय सरकार सञ्चालनको पहिलो ५ वर्षे कार्यकालको दौरानमा गरेका राम्रा अभ्यास र अनुकरणीय उपलब्धीको लेखाजोखा आजको गरिमामय सभा समक्ष प्रस्तुत गर्न असमर्थ छौं । वास्तवमा जेठ ८ गतेका दिन हामी गाउँपालिकाको दोश्रो कार्यकालको लागि निर्वाचित भएको एक

महिना मात्र पूरा भएको छ । गाउँपालिकाको ५ वर्षको कामको लेखाजोखा र समीक्षा गर्न पर्याप्त समय आवश्यक पर्दछ । चालुआ. व. २०७८।०७९ को आर्थिक वर्ष समाप्त हुन केही दिन मात्र बाँकी छ । आउदो साउन महिनामा हामी गाउँपालिकाको विगत ५ वर्षको कामको समीक्षा गर्नेछौं र यथार्थ चित्र जनसमक्ष राख्ने छौं । यस कामका लागि प्रत्येक वडा समितिले आफ्नो वडामा सञ्चालन भएका योजना, सोको हालको अवस्था, खर्च भएको रकम, लाभ पाउने वर्ग समेत खुलाएर भौतिक प्रगती कार्यपालिकाको कार्यालयमा उपलब्ध गराइ दिन म अनुरोध गर्दछु ।

१६ अब म यस सभा समक्ष चालु आर्थिक वर्ष २०७८।०७९ को लागि गत वर्ष २०७८ साल आषाढ १० गते गाउँसभा समक्ष प्रस्तुत भई गाउँसभाबाट पारित गरिएको आयव्ययको २०७९ जेठ महिना सम्मको यथार्थ अवस्था प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

अध्यक्ष महोदय,

१७ अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४ र आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायी ऐन २०७६ ले स्थानीय तहले मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गरी लागू गर्न अनिवार्य गरेको हुदा राष्ट्रिय योजना आयोगबाट स्वीकृत स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७८ अनुसारदिगो विकास लक्ष्यमा आधारित मध्यमकालीन खर्चसंरचना (MTEF) तयार गरी सो आधारमा बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ । यसर्थ हामीले हाम्रो क्षमता, संघ र प्रदेशबाट प्राप्त हुन सक्ने विभिन्न निशर्त र शसर्त अनुदानशीर्षकमा प्राप्त हुने वास्तविक आम्दानीको सेरोफेरोमा रहि बजेटको आकार यथार्थपरख हुने किसिमले निर्धारण गरेका छौं । हचुवा किसिमले ठूलो आकारको बजेट बनाएर सपना बाडनु भन्दा हाम्रो वस्तुस्थिति भल्किने गरी नतिजामुलक बजेट बनाउन ध्यान दिएका छौं । यस गाउँपालिकाको विगत ३ वर्षको बजेटको अनुमानित अवस्था र वास्तविक आय तथा खर्चको यथार्थ अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै आगामी आ.व.२०७९।८० को वार्षिक बजेट तयार गरेका छौं ।

अध्यक्ष महोदय

१८ अब म चौकुने गाउँपालिकाको आ व २०७८।०७९ को वार्षिक कार्यक्रमको कार्यान्वयन अवस्थाको संक्षिप्त समीक्षा सम्मानीत सभा समक्ष पेश गर्न चाहन्छु ।

१९ आ व २०७८।०७९ को बजेट २०७८ अषाढ १० गते सभामा प्रस्तुत गरि अषाढ ११ गते पारित गरेका थियौं । चालु आ.व.मा हामीलाई नेपाल सरकार सम्मानीकरण अनुदान १० करोड ३८लाख, नेपाल सरकार राजश्व बाँडफाँडको रु ९ करोड ४५ लाख १० हजार रुपियाँ, कर्णाली प्रदेश सरकार सम्मानीकरण अनुदान १ करोड ८ लाख ९६ हजार, कर्णाली प्रदेश सरकारबाट सवारी साधन बफतको करको बाँडफाँडबाट ५ लाख १० हजार र आन्तरिक आय २० लाख गरि जम्मा २१ करोड १७ लाख १६ हजार रुपियाँ को बजेट विनियोजन गरेका थियौं ।

२० त्यसैगरी चौकुने गाउँपालिकाको प्राथमिकताका आधारमा आ.व. २०७८।०७९ को शसर्त र निशर्त बजेटको क्षेत्रगत रुपमा विनियोजित बजेट रु ४ करोड ७३ लाख २ हजार आर्थिक विकास, ८ करोड २५ लाख ८० हजार भौतिक पूर्वाधार, २८ करोड ७८ लाख ५३ हजार सामाजिक विकास, ८६ लाख २५ हजार सुशासन तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्र र ८ करोड ७५ लाख ९ हजार कार्यालय सञ्चालन तथा प्रशासनीक खर्चमा विनियोजन भएको थियो ।

२१ अध्यक्ष महोदय,अब म आगामी आ.व.०७९।०८० को बजेट सिमा उल्लेख गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

२२ आन्तरिक आय ३० लाख, नेपाल सरकार राजश्व बाँडफाँडबाट प्राप्त आय १० करोड ४४ लाख ९९ हजार, नेपाल सरकारबाट प्राप्त हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान १० करोड ९७ लाख, कर्णाली प्रदेश

सामानीकरण अनुदान १ करोड ८ लाख ९६ हजार, कर्णाली प्रदेश सरकारबाट सवारी साधनको बाँडफाँड वापत प्राप्त हुने आय ८ लाख ३९ हजार गरि जम्मा २३ करोड ८० लाख ९५ हजारको बजेट सिमा प्रस्तुत गर्दछु ।

२३ त्यसै गरी संघीय ससर्त अनुदान तर्फ चालु २२ करोड ३३ लाख, पुजीगत तर्फ १ करोड ३६ लाख गरि जम्मा रु.२३ करोड ६९ लाख, संघीय सरकारको विशेष अनुदान रु. १ करोड २० लाख, संघिय सरकार समपुरक अनुदान २ करोड ५० लाख कर्णाली प्रदेश सरकार ससर्त अनुदान चालु ६० लाख ४० हजार, पुजीगत तर्फ रु.४ करोड २० लाख गरि जम्मा ४ करोड ८० लाख ४० हजार, विशेष अनुदान रु.६० लाख र समपुरक अनुदान रु. १ करोड गरि जम्मा ससर्त अनुदान रु. ३३ करोड ७६ लाख ४० हजार बराबरको बजेट तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्दछु ।

२४ आज यस गरिमामय सभासमक्ष प्रस्तुत आगामी आर्थिक वर्ष २०७९।०८०को बजेटका उद्देश्य तथा प्राथमिकता देहाय अनुसार निर्धारण गरिएको व्यहोरा प्रकाश पार्न चाहान्छु ।

२५ **बजेटका उद्देश्यहरूलाई निम्नानुसार रहेको छ ।**

- (क) आवधिक योजनाले लिएका प्राथमिकताका क्षेत्रमा लगानी केन्द्रीत गरीने छ ।
- (ख) कृषकलाई उत्प्रेरणा जगाई कृषिलाई उत्पादनमुखी र व्यवसायीकरण गर्ने ।
- (ग) गुणस्तरिय शिक्षाका लागि आधार तयार गर्ने ।
- (घ) प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थामा प्रयाप्त औषधी उपलब्ध गराई पोषण मैत्री बनाईनेछ ।
- (ङ) भौतिक पूर्वाधारको सन्तुलित विकास एवं प्राकृतिक विपद र जलवायु परिवर्तनको कारण उत्पन्न हुने असर न्यूनीकरण गर्ने ।
- (च) स्वच्छ पिउने पानी पुऱ्याउन एक घर एक धारा निति अवलम्बन गर्ने ।
- (ड) अति विपन्न तथा जोखिममा परेका नागरिकहरूको जिवनस्तर बढल्ने ।
- (च) सम्पूर्ण भूमिहिन सुकुम्बासीहरूलाई जग्गाधनी प्रमाणपूर्जा वितरण गर्ने ।
- (छ) आर्थिक समृद्धिका आयामहरू तयार पार्ने ।
- (ज) चौकुने सुहाउँदो मानव शंसाधन तयार गर्ने ।
- (झ) खेलको माध्यमबाट युवा शसक्तिकरणको अभियान सञ्चालन गर्ने ।

२६ आर्थिक वर्ष ०७८।०७९ को बजेटका प्राथमिकताहरू निम्नानुसार प्रस्तुत गरेको छु ।

- (क) कृषि तथा पशुपंक्षीक्षेत्रमा नयाँ आयाम दिन उत्पादनमुखी र व्यवसायीमुखी पद्धती अपनाई विकास गर्ने ।
- (ख) कृषिको डिजिटल मार्गचित्र तयार गर्ने ।

- (ग) शिक्षामा उच्चतम गुणस्तर ल्याउनका लागि लगानी गरी भिकाउ, सिकाउ, टिकाउ र विकाउ बनाउने ।
- (घ) स्वास्थ्य संस्थामा प्रयाप्त औषधी उपलब्ध गराई पोषणमैत्री गाउँपालिका बनाउदै गुणस्तरिय सेवा प्रदान गर्ने ।
- (ङ) चौकुनेको समग्र अर्थतन्त्रलाई बृद्धि गर्न लगानी गर्ने ।
- (च) पर्यावरण जोगाउन विभिन्न कार्यक्रमहरु ल्याई लगानी गर्ने ।
- (छ) मानव संसाधनको व्यवस्थापन गर्ने ।
- (ज) युवा शसक्तिकरण र खेलकुदको क्षेत्रमा लगानी गर्ने ।
- (झ) दलित, जनजाती, महिला, अल्पसंख्यक, अपांगता, ज्येष्ठ नागरिक जस्ता लक्षित वर्गको समतामुलक सशक्तिकरणका माध्यमले मूलप्रवाहीकरण गरी सामाजिक प्रतिष्ठा उचो बनाउने ।
- (ञ) सामाजिक कुरिती तथा अन्धविश्वासमा गाजिएको हाम्रो समाजको कलंकको रुपमा रहेको लैंगिक विभेद, छाउपडी प्रथा, बाल विवाह, बहुविवाह, जातीय भेदभाव अन्त्यका लागि सामाजिक संघसंस्थाहरूसंग सहकार्य गरी जनचेतनामुलक अभियान साथै सामाजिक सशक्तिकरणका कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
- (ट) जनयुद्ध, जनआन्दोलनका सहिद परिवार, घाइते, वेपत्ता, बन्दी र यातना पिडितहरुलाई विभिन्न अवसरका साथै पुर्नस्थापना तथा जिवन निर्वाहका लागि विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने ।
- (ठ) बन पैदावार तथा जडिबुटी प्रबर्द्धन, स्थानीय संभाव्य पर्यटनको विकासका लागि उपलब्ध श्रोतसाधन समन्वयात्मक रुपमा परिचालन गर्ने ।
- (ड) शान्ति सुरक्षा र सार्वजनिक सेवाको गुणस्तरमा बृद्धि गर्दै नागरिकलाई सुशासनको प्रत्याभुति दिलाउने ।
- २७ बजेटले निर्धारण गरेका उद्देश्य तथा प्राथमिकता हासिल गर्न संघीय सरकार, कर्णाली प्रदेश सरकार, विभिन्न राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय साभेदार निकायहरूसंग सहकार्यकालागि समन्वय गरिनेछ ।
- २८ विकास निर्माणमा जटिल प्रकृतिका तथा उच्च लागतका आयोजनाहरु कार्यान्वयन गर्दा ईविडिड का माध्यमले सार्वजनिक खरिद ऐन नियम बमोजिम बोलपत्रका माध्यमले कार्यान्वयन गरीनेछ । स्थानीय स्तरका श्रमप्रधान आयोजनाहरुको कार्यान्वयन गर्न टोल विकास संस्थालाई परिचालन गरिनेछ ।
- २९ आन्तरिक आम्दानीको वर्तमान अवस्था लाई मध्यनजर गर्दै हामीले पेश गरेको वार्षिक बजेटको ९९ प्रतिशत रकम नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारबाट उपलब्ध हुने अनुदान रकम नै हो । यस अवस्थामा सुधार ल्याउन हामीले हाम्रो भूगोल भित्र रहेको विभिन्न राजस्व योग्य श्रोतको संभाव्यता अध्ययन गरी सोको दिगो उपयोगबाट आन्तरिक श्रोतको विकास गर्नका लागि राजस्व कार्ययोजना तयार गरीने छ ।

- ३० सबै वडाका प्रत्येक टोल वस्तीस्तरसम्म टोल विकास संस्था गठन तथा पुनर्गठन गरी सेवा प्रवाहमा सकारात्मक सुधार, योजना तर्जुमा, सामाजिक परीक्षण, उपभोक्ता समिति गठन, लगायत सामाजिक परिचालनको कामका क्षमता विकास गरी बढी जिम्मेवार बनाईने छ ।
- ३१ गाउँपालिकाको कामकारवाहीको सवालमा नागरिकका गुनासा सुन्न र समस्या समाधानको लागि गाउँपालिकाका अध्यक्ष र उपाध्यक्षको उपस्थितिमा सार्वजनिक सुनवाई कार्यक्रम संचालनको व्यवस्था मिलाईने छ ।
- ३२ मूलधार बाहिर रहेका आर्थिक रूपमा विपन्न र सामाजिक रूपमा पिछडिएका जातीय समूह भित्रका लक्षित वर्गको शसक्तिकरणका लागि उनीहरूको आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक विकासमा सहयोग पुग्ने कार्यक्रमहरू समन्वयात्मक रूपमा सञ्चालन गरिनेछ, ।
- ३३ जनताको जीवनस्तरमा उल्लेख्य सुधारका लागि उत्पादनमूलक व्यवसायिक सिपको महत्व नै सर्वोपरि भएकोले युवा युवतीहरूका स्वरोजगार लक्षित विभिन्न सीपमुलक तालिम सञ्चालन गरीनेछ ।
- ३४ गाउँपालिकाको समग्र कार्य क्षमतामा सुधार, ल्याउन गाउँपालिकाको ३ वर्षे संस्थागत क्षमता विकास योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरीनेछ ।
- ३५ नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको लगानीमा राष्ट्रिय र प्रादेशिक गौरवका आयोजनाहरू सञ्चालन गरी चौकुनेको आर्थिक तथा सामाजिक विकासमा टेवा पु-याउन घाटगाउँ, गुटु जंगलाघाट हुँदै अछाम जोडन सडक, घाटगाउँ, विजौरा हुँदै टटाली सडक, चौकुने सिमेन्ट कारखाना, बेतन कर्णाली अर्धजलाशययूक्त जलविद्युत आयोजनामा आधारित बृहद जलविद्युत परियोजना तथा गुटु बेनीघाट सडक समावेश हुन अनुरोध गर्दछौ ।
- ३६ हाम्रो गाउँपालिकाको पहिलो पन्चवर्षिय आवधिक योजनाले निर्धारण गरेको विकासको दीर्घकालीन सोच **“दिगो र तिव्र विकास, चौकुनेको रहर - गुणस्तरिय शिक्षा र व्यवसायीक कृषिमा लहर”** भन्ने मुल नारा गाउँपालिकाको कामको कार्यदिशा हुनेछ ।
- ३७ नागरिकको बढ्दो विकासको अपेक्षा र स्थानीय सरकारबाट सबै आवश्यकता पूरा हुनु पर्छ भन्ने सोचका विच उपलब्ध सीमीत बजेट र अन्य श्रोत साधनको कारण हाम्रा अनन्त आवश्यकता पूरा गर्न चुनौतीको पहाड खडा भएको छ । हामीले हाम्रा विकासका आवश्यकतालाई प्राथमिकीकरणका आधारमा बजेट छुट्टयाउने र नीति परिपालना गर्ने जमर्को गरेका छौ ।

अध्यक्ष महोदय,

- ३८ अब म गाउँपालिकाको विषय क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।यी नीतिहरू गाउँपालिकाको प्रथम आवधिक योजनाका दस्तावेजमा उल्लेख भएको र यी नीति नै गाउँपालिकाको क्षेत्रगत नीति रहेको व्यहोरा अनुरोध गर्दछु ।

आर्थिक विकास क्षेत्र

- ३९ आर्थिक विकासका लागि रोजगारी, उत्पादनमा वृद्धि र बजारीकरण हुन आवश्यक हुन्छ । जनताको आर्थिक स्तर वृद्धिगर्न लगानी, आम्दानी र वचतमा बढावा दिन आवश्यक हुन्छ । उर्वर भूमि भएको यस गाउँपालिकामा कृषि उत्पादनमा जोड दिइ उत्पादित वस्तुको बजारीकरणमा जोड दिइने छ । उपभोग तथा उत्पादन लागत घटाउन सहूलियत तथा सहजीकरणका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

कृषि तथा पशु

- ४० व्यवसायमुखी कृषि पद्धती अपनाई कृषकहरूलाई भुगोल र हावापानी सुहाउँदो कृषि उपजहरूको पहिचान गरि गुटु देखि लगामको विच भागमा केरा पकेट क्षेत्र निर्धारण गरि कृषकहरूलाई लोकल जातका केरा उत्पादन गर्न लगाई अर्गानिक उत्पादन गर्ने कृषि व्यावसायीलाई प्रवर्द्धन गरिने छ । लेकाली भेगलाई बाखा, चिउरी, मौरि र फलफुल पकेट क्षेत्र, विच भेगलाई केरा र कागती, पकेट क्षेत्र, भेरी कर्णाली भेगलाई बदाम, मकैको विउ र तेलहन उत्पादन पकेट क्षेत्र घोषण गरिनेछ ।
- ४१ पोषण मैत्री पालिका बनाउन एक घर एक करेसावारीको नीति लिईनेछ ।
- ४२ चौकुने गाउँपालिकाको सबै लेकाली क्षेत्रलाई वाखापालन तथा मौरिखेती गर्न चाहने कृषकलाई प्रोत्साहन कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ । यसका लागि अन्तरसरकारी सह लगानी गरिनेछ ।
- ४३ लेकाली क्षेत्रलाई फलफुल पकेट क्षेत्रको रूपमा प्रवर्द्धन गर्न आवश्यक निति लिईनेछ ।
- ४४ चौकुने गाउँपालिकाको गुटु, साल्म - कोइरालबास - रेक्चा - बागमारा — सिमलगौरा- धनरास जस्ता ठाउँहरूलाई वाखापालन तथा फलफुल (कागती, सुन्तला, ओखर, अमिलो, अम्बा) को पकेट क्षेत्रको रूपमा विकास गर्न व्यावसायिक वाखा पालन र फलफुल खेती गर्न चाहने कृषकहरूलाई आवश्यक प्रोत्साहन दिईनेछ । यसका लागि अन्तरसरकारी सह लगानी गरिनेछ ।
- ४५ विभिन्न तरकारी तथा अन्नबालीको विउ उत्पादन गर्ने पटेक क्षेत्र बनाई उत्पादनलाई प्रोत्साहन गर्ने ।
- ४६ चौकुने बासीले उत्पादन गरेका बस्तुलाई उचित मुल्यमा खरिद गरि बजारीकरणको व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- ४७ साल्म देखि धनरास लेकाली क्षेत्रमा चिउरीका विरुवाहरु रोपी हुर्काउने किसानहरूलाई प्रोत्साहन स्वरुप नगद हस्तान्तरण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- ४८ बैज्ञानिक खेती प्रणाली अपनाई उत्पादन बढाउन सिर्चाइको प्रवन्ध गरी कृषकलाई उन्नत जातको बीउविजन उपलब्ध हुने व्यवस्था मिलाएको छु ।
- ४९ कृषकले उत्पादन गरेको स्थानीय गाईको घिउ खरिद गरि बजारीकरण गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- ५० कृषकले उत्पादन गरेका तरकारी, फलफुल, खाद्य, तेलहन र दलन बालीमा कार्यविधि बनाई कृषकलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- ५१ नगदेवालीको रूपमा रहेको मौसमी र बेमौसमी तरकारी तथा फलफुल उत्पादनलाई प्रोत्साहन गर्न प्राविधिक सहजीकरणका साथै विरुवा वितरण गरिनेछ ।
- ५२ **चौकुने जाउँ अर्गानिक खाना खाउँ** भन्ने मुल अभिप्रायका साथ अर्गानिक कृषि उत्पादनमा जोड दिईनेछ ।
- ५३ प्रत्येक वडाहरूमा कृषि समुह गठन गरी कृषकहरूलाई व्यावसायिक क्षमता विकास गराउन तालिम, भ्रमण अवलोकन गराईनेछ ।

- ५४ वाखा तथा भैसीपालन कृषकहरूलाई प्रोत्साहन गर्न कार्यविधि बनाई **गोठालो भत्ता** उपलब्ध गराईनेछ ।
- ५५ सवै वडाहरूमा जडिबुटी खेतीको अपार संभावना रहेकोले सो को अध्ययन तथा विश्लेषण गरि औषधिजन्य विभिन्न प्रजातिका विरुवाहरू उत्पादनका लागि जडिबुडी नर्सरी स्थापना गरि किसानहरूलाई विरुवा वितरण गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।

उद्योग तथा बाणिज्य

- ५६ सञ्चालित परम्परागत घरेलु उद्योगहरूलाई आधुनिकीकरण गर्दै नागरिकहरूको पेशा व्यावसायलाई निर्वाहमुखीबाट उद्यममुखी बनाईनेछ ।
- ५७ परम्परागत रुपमा चलिआएको डोको, नाम्लो, सुप्पो, खुपेटो, स्याँकु जस्ता बाँसा, निगालो र बेदबाट बन्ने घरेलु उत्पादनलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- ५८ ८३ प्रतिशत वन जंगल भएको हुँदा घरपरिवार स्तरमा वनजंगलबाट प्राप्त हुने कच्चा मालमा आधारित सालको पातको दुना - टपरी उद्योग, सिन्का उद्योग, बेसार उद्योग, मैन उद्योग, सावुन उद्योग जस्ता उद्योगका लागि अध्ययन गरी स्थानीय स्तरबाट पूँजी लगानी हुने वातावरण तयार गरिनेछ ।
- ५९ राष्ट्रिय गौरवको चौकुने सिमेन्ट उद्योग, सुनाकाँडा सिमेन्ट उद्योग र बेतान कर्णाली अर्ध जलाशययुक्त जलविद्युत आयोजनाउच्च प्राथमिकतामानीर्माण र सञ्चालनका लागि थप पहल गरिनेछ ।

पर्यटन

- ६० **चौकुने जाउँ मज्जाले रमाउँ** भन्ने मुल अभिप्रायका साथ भेरी र कर्णाली नदिमा च्याफ्टिड, धुकानेछहरा र जीरागाडीमा पिकनिक, चौकुने वडा नं. ७ को धामिडाँडामा बाल उद्यान, कर्णाली दोभान शिवालयलाई धार्मिक क्षेत्र का रुपमा आवश्यक पूर्वाधार विकास गरि आन्तरिक पर्यटन प्रवर्द्धनलाई प्रोत्साहन गर्ने निति अवलम्बन गरिने छ ।
- ६१ परम्परागत लोक संस्कृतिको जगर्ने गर्न वाजागाजा, मेला परम्पराको संरक्षण र संवर्द्धन गरिनेछ ।
- ६२ चौकुने पर्यटकीय क्षेत्रहरूको प्रचार तथा प्रसार गरिनेछ ।
- ६३ वडा नं. ४ को भुडेभावरमा बहुउद्देश्यीक सहिद पार्क निर्माण गरिनेछ ।

सहकारी

- ६४ सहकारीहरूलाई उत्पादनमुखी क्षेत्रमा लगानी तथा थप शसक्त बनाउन सहकारी संस्थालाई समायोजन गरिनेछ ।
- ६५ सहकारी संस्थाहरूको नियमन, नियन्त्रण, सहजीकरण, अनुगमन र मूल्यांकन गरी **“गाउँगाउँमा सहकारी घरघरमा भकारी”**को भावना अनुरूप सशक्तिकरण गरिनेछ ।
- ६६ सहकारी संस्थाहरूको संस्थागत क्षमता विकास गरिनेछ ।

६७ सहकारी संस्थाहरुको कार्य क्षमता, सेवा प्रवाह, वित्तिय अनुशासन जस्ता विषयमा अनुगमन गरी प्रोत्साहन तथा नियमन गरिनेछ ।

६८ एक सहकारी एक उत्पादन क्षेत्रको नितिलाई अनिवार्य रुपमा लागु गरिनेछ ।

सामाजिक विकास क्षेत्र

६९ सरकारले गर्ने हरेक गतिविधि समाजको सकारात्मक परिवर्तन र नागरिक खुशीका लागि गरिन्छ । चौकुने गाउँपालिकाको सामाजिक विकासलाई लोकतान्त्रिक मुल्य मान्यता अनुकुल सचेत, जागरुक र समुन्नत समाजको निर्माण गर्न नीतिगत तथा कार्यगत व्यवस्था मिलाईनेछ ।

शिक्षा

७० “सामाजिक रुपान्तरणको लागि शिक्षा” शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापको नियमित र प्रभावकारी बनाइ विद्यार्थीको भविष्य उज्वल बनाइने छ ।

७१ शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापलाई प्रभावकारी बनाउनको लागि सह कार्यकलाप, योग शिक्षा, नैतिक शिक्षा र उत्प्रेरणात्मक कार्यकलाप सञ्चालन गरिने छ ।

७२ गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्नका लागि शिक्षक दरवन्दी कमीलाई मध्यनजर गरी विद्यार्थी संख्याको आधारमा आवश्यक स्वयंसेवक शिक्षकको व्यवस्थापनको लागि आवश्यक रकम विनियोजन गरिएको छ ।

७३ प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रमा न्युनपारीश्रमिक मा काम गर्न बाध्य भएका सहयोगी कार्यकर्ता र विद्यालयकर्मचारीहरुको आ ब २०७८।०७९ मा संघीय सरकारले तलब भत्ता नियमित गरिएको छ ।

७४ सामुदायिक विद्यालयको पुर्व प्राथमिकतहको र मगर भाषाको पाठ्यपुस्तक विकास तथा प्रकाशन गरी वितरण गरिने छ ।

७५ **विद्यालय जाऔं- रमाई रमाई सिकौं** भन्ने मुल आदर्शलाई सार्थक बनाउन विद्यालय जाने उमेरका सबै वर्ग, जाती, वर्ण र लिंगका बालबालिकालाई यसै अभियान अन्तर्गत शिक्षाबाट बञ्चित हुन नदिई विद्यालय सम्म पुर्याउन भर्ना अभियान सञ्चालन गरिनेछ ।

७६ **अक्षर चिनाँ निरक्षरता भगाऔं** भन्ने अभियान सञ्चालन गर्न सरकारी तथा गैरसरकारी निकाय सँग समन्वय गरिनेछ । शैक्षिक तथ्यांक EMISव्यवस्थापन जस्ता कार्यक्रमहरुलाई कार्यान्वयन गर्नका लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरिएको छ ।

७७ चौकुने गाउँपालिकाको शैक्षिक गुणस्तर कायम गर्नका लागि विद्यालय समायोजन गरिने छ । समायोजन भएका विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर, क्षमता विकास, शिक्षक कर्मचारी प्रोत्साहन, विद्यार्थी र भौतिक संरचना निर्माणका लागि आवश्यक बजेट व्यवस्थापन गरिएको छ ।

७८ प्रारम्भिक बाल विकासका सहजकर्ता, विद्यालयका कर्मचारी, तहगत विषयगत शिक्षकलाई तालिम दिनका लागि पालिकामै विषयगत प्रशिक्षक तयार गरी विषयगत शिक्षक तालिम सञ्चालन गरिने छ ।

- ७९ शिक्षण सिकाइलाई प्रभावकारी बनाउनका लागि सुरक्षित भौतिक संरचानको पनि अहंम भूमिका रहने भएकाले विद्यालयका सबै भौतिक पूर्वाधार पक्की मात्र निर्माण गरिने छ । विद्यालयका पुराना भौतिक संरचना मर्मत संभार गर्नका लागि विद्यालय मर्मत संभारको लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरिएको छ ।
- ८० प्रस्तावित कृषि क्याम्पस गुटुको भवन निर्माणको कार्य यसै आर्थिक वर्षमा सम्पन्न गरिने छ । प्रस्तावित नरहरीनाथ वन विज्ञान क्याम्पस तोश्रामा स्थापनाका लागि भौतिक पूर्वाधार निर्माण गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- ८१ विपन्नदलित, लोपोन्मुख समुदाय र अतिविपन्न समुदायका छात्राहरुले विद्यालयशिक्षा अध्ययन पुरा गरेका उच्च शिक्षाको अध्ययनको लागि छात्रवृत्ति प्रदान गरिने छ ।
- ८२ स्थानीय कला, संस्कृती, भाषा भेषभुषा, रहनसहन रितिरिवाज, संरक्षण संवर्द्धन गर्नका लागि कक्षा १ देखि ८ सम्मको स्थानीय पाठ्यक्रम तयार गरी कक्षागत पाठ्यपुस्तक तयार पारी वितरण गरिने छ ।
- ८३ कक्षा ३ र ५ का विद्यार्थीहरुको उपलब्धि परीक्षा सञ्चालन तथा विप्लेषण गरी नतिजाको आधारमा कमजोरी सुधार गर्दै शिक्षण सिकाई क्रियाकलाप सुधार गर्ने अभियान सञ्चालन गरिनेछ ।
- ८४ दलित तथा विपन्न समुदायका महिलाहरुलाई सरकारी तथा सार्वजनिक सेवामापहुँच बृद्धिका लागि लोकसेवा तथा अन्य सार्वजनिक सेवाको तयारीका लागि कक्षाहरु सञ्चालन गरिने छ । यसका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु ।
- ८५ विद्यालयको कम्पाउण्डलाई सुरक्षित गर्नका लागि सबै वडाका समुदायिक विद्यालयलाई आवश्यकता तथा विद्यार्थी संख्याका आधारमा क्रमशः सुरक्षित पक्की पर्खाल लगाएर घेराबार लगाइने छ ।
- ८६ सामुदायिक विद्यालयमा भएको न्यून दरबन्दी र भौगोलिक विगटता लाई मध्यनजर गरी संविधानको मर्म अनुसार आधारभूत शिक्षा अनिवार्य र माध्यमिक शिक्षा निशुल्क गर्नका लागि यसै आर्थिक वर्षदेखि परिक्षणको रुपमा आवसिय विद्यालय सञ्चालन गरिने छ ।
- ८७ बाबुआमा र अभिभावकको अभाव र गरिवीका कारण पढ्न पाउने अधिकारबाट वञ्चित हुन नपरोस भन्ने अभिप्रायले गरिव, विपन्न, असहाय, अशक्त, अपांगटुहुरा बालबालिकालाई आवासीय सुविधा सहितको छात्रावास तथा बालगृहका लागि जीवन ज्योतिमावि गुटु र शिद्धेश्वरी मावि सान्नेघारीमा आवश्यक भौतिक संरचना निर्माण गरिने छ ।
- ८८ विद्यालयको शैक्षिक उपलब्धी बढाउन विद्यालय व्यवस्थापन समितिले चौमासिक तथा वार्षिक योजना तयार गर्ने र अभिभावक, जनप्रतिनिधी, शिक्षक कर्मचारी र विद्यार्थीका बिचमा नियमित अन्तर्क्रिया गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- ८९ विद्यालयको प्रमुख जिम्मेवार व्याक्ति प्रधानाध्यापक भएकाले सबै विद्यालयका प्रधानाध्यापकसंग प्रचलित नियमानुसार कार्य सम्भौता गरी प्रधानाध्यापकलाई जिम्मेवार बनाइने छ ।
- ९० शिक्षण सिकाइ क्रियाकलयको साथ साथै बालबालिकाको शारीरिक, मानसिक तथा संवेगात्मक विकास गर्नका लागि विद्यालयमा नियमित अतिरिक्त क्रियाकलाप सञ्चालन गरिने छ । यसका लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरिएको छ ।

- ९१ यस गाउँपालिकाको शैक्षिक गुणस्तर सुधार गर्नका लागि प्रोत्साहनको पनि महत्वपूर्ण भूमिका रहने भएकाले उत्कृष्ट विद्यालय , उत्कृष्ट शिक्षक र कक्षा ३, कक्षा ५ र पालिका स्तरीय कक्षा ८ को परीक्षामा उत्कृष्ट अंकल्याउने एक जना छात्रा र एक जना छात्रलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।
- ९२ गाउँपालिकामा सञ्चालित सबै माध्यमिक विद्यालयहरूमा **पढ्दै कमाउँदै कार्यक्रम** सञ्चालन गरिने छ ।
- ९३ चौकुने गाउँपालिकाको ५ वर्षे शिक्षा योजना पारित गरि कार्यान्वयन गरिने छ ।

युवा तथा खेलकुद

- ९४ **खेल खेलौं स्वस्थ बनौं भन्ने मुल नाराका साथ** चौकुने गाउँपालिकालाई **Sport Zone** बनाइने छ । खेलको माध्यमबाट युवा शसक्तिकरणको अभियान सञ्चालन गरिनेछ । यस कार्यका लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु ।
- ९५ शारीरिक मानसिक तथा संबेगात्मक विकासको लागि गाउँपालिका स्तरीय अन्तर विद्यालय साप्ताहिक खेल सप्ताह सञ्चालन गरिने छ । यस कार्यका लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु ।
- ९६ चौकुने युवा विकास तथा खेलकुद समितिको कार्यविधि निर्माण गरिने छ । चौकुने युवा विकास तथा खेलकुद समिति र अन्य खेलकुद सँग सम्बन्धित संघ संस्थाको माध्यमबाट युवा शसक्तिकरण तथा खेलकुद कार्यक्रम संचालन गरिने छ । यसका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु ।
- ९७ चौकुने गाउँपालिकाका विभिन्न स्थानमा खेलकुद मैदानको संरक्षण गरिने छ । खेलकुद सञ्चालन गर्नका लागि प्रत्येक वडामा खेलमैदानहरूको विकास गर्दै लगिनेछ । चौकुने ८ मा चौकुने रंगशाला निर्माण गरिनेछ । साथै वडा नं. ७ मा क्रिकेट रंगशाला निर्माणका लागि पहल गरिनेछ ।
- ९८ २० वर्ष देखि ४० वर्षसम्मका विवाहित युवा जोडीलाई सुखी र खुसी परिवार सम्बन्धि उत्प्रेरणात्मक तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।
- ९९ युवाहरूलाई उद्यमशील र स्वरोजगार बनाउनका लागि आवश्यक सीपमूलक तालिम संचालन गरिने छ ।
- १०० श्रमलाई सम्मान गर्दै कामका लागि नगद, प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम, मुख्यमन्त्री रोजगार कार्यक्रम लगायतका कार्यक्रममा युवा परिचालन गरिनेछ ।
- १०१ युवा उद्यमीउत्पादन गरी चौकुने गाउँपालिकालाई युवाउद्यमीको क्षेत्र बनाउन **युवामा लागानी, श्रम गर्ने बानी**को विकास गर्न युवा उद्यमी विकास कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइने छ ।
- १०२ सामाजिक भेदभाव विरुद्ध जनचेतना जगाउन, बृक्षारोपण र वातावरण संरक्षण कार्यमा युवाहरूलाई व्यापक सहभागिताका लागि आवश्यक बजेटको वयवस्था गरिइको छ ।

स्वास्थ्य

- १०३ “स्वास्थ्य धनम् सर्व धनम् प्रधानम् ” भन्ने श्लोकको मुल मर्मलाई आत्मसात गर्दै चौकुनेका नागरिकको स्वास्थ्यलाई चौकुने विकासको सर्वोपरी सुचकका रुपमा लिईनेछ । साथै नागरिकको स्वास्थ्यलाई

ध्यानमा राखि हरेक स्वास्थ्य चौकीमा राज्यद्वारा प्रदान गरिएको निशुल्क औषधी वितरणको कार्यक्रमलाई अझ व्यवस्थित, भरपर्दो र सुविधामुखी बनाइनेछ ।

- १०४ वडा नं. १, ५, ६, ७, ८ र ९ का स्वास्थ्य चौकीहरूको भवन निर्माण कार्यमा भई रहेको ढिलाईको कारण छानवीन गरी छिटो सम्पन्न गरि सेवा सञ्चालन गरिनेछ ।
- १०५ चौकुनेको विजौरामा पालिका स्तरीय अस्पताल निर्माणको कार्य अगाडी बढी रहेकोमा निर्माण कार्य तोकिएको समय भित्रै सक्ने गरी आवश्यक व्यवस्था मिलाइने छ ।
- १०६ स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रम जनस्तरसम्म पु-याउन अभियान संचालन गरीनेछ । समाजका कमजोर तथा विपन्न वर्गलाई बीमाको लाग्ने रकम पालिकाबाट भुक्तानी गरिने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- १०७ विजौरा अस्पतालको लागि यसै वर्ष देखि एम्बुलेन्स सेवा सञ्चालन गरिने गरी नयाँ एम्बुलेन्स खरीद भइ सकेको छ । वासपानी स्वास्थ्य चौकीको एम्बुलेन्सले पश्चिमको सेवा दिने व्यवस्था मिलाइ गुटु र घाटगाउँ स्वास्थ्य चौकीलाई थप एम्बुलेन्स खरिद गरिनेछ ।
- १०८ आयुर्वेद तथा प्राकृतिक चिकित्साको प्रचार प्रसार तथा स्थानीय जडिवुटिको पहिचान, विकास र सदुपयोग गरी आम नागरिकको जनस्वास्थ्यमा सहयोग गर्न गाउँपालिकामा आयुर्वेद आरोग्य केन्द्रलाई सुदुढ गरिने छ ।
- १०९ **योग गरौँ स्वास्थ्य बनौँ** भन्ने मुल नाराका साथ योगलाई प्राथमिकता दिई शुद्ध आचरण, आहार विहारलाई हाम्रा दिनचर्याका अंग बनाउने अभियान क्रमशः अवलम्बन गरिनेछ ।
- ११० स्वास्थ्य चौकीको पहुँचबाट टाढा रहेका वस्तीका नागरिकलाई आधारभुत स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउन गाउँपालिकाको पहलमा स्थापना गरिएका धनरास, लगाम, शोभानचौर, पुच्मा, कोईरालवास, राग, कुमालाकोसामुदायिक स्वास्थ्य ईकाई केन्द्रमा नियमित आधारभुत स्वास्थ्य सेवा प्रवाहहुने गरी उचित व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- १११ चौकुने गाउँपालिकालाई पोषणमैत्री बनाउन वडा नं. ७ बाट अभियानको थालनि गरिने छ । यसका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु ।

भाषा, धर्म र संस्कृति

- ११२ भाषा, धर्म, संस्कृती, परम्परा तथा जात्रालाई बाचाईराख्नका लागि सार्वजनिक स्थलमा महिनाको पहिलो दिन देउडा, भ्याउरे नाच, लोक नाच, मारुनी नाच, हुड्केउली नाचका साँस्कृतिक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- ११३ चौकुने गाउँपालिका वडा नं. ८ स्थित विशालबजार क्षेत्रलाई वृन्दावन क्षेत्र बनईने छ ।
- ११४ आदिवासी, जनजाती र अल्पसंख्यक समुदायको भाषा धर्म संस्कृति र परम्परा, जात्रालाई बढावा संरक्षण र प्रबर्द्धन गर्न विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- ११५ विद्यालय शिक्षाको आधारभुत तहको लागि मगर भाषाको पाठ्यक्रम निर्माण गरि सकिएकाले पाठ्यपुस्तक निर्माण गरि वितरण गरिनेछ ।

११६ अल्पसंख्यक जातीको रूपमा रहेको राजी समुदायको भाषा, संस्कृति, भेषभुषा, चालचलन रहनसहनलाई संरक्षण गर्न संग्रहालय सञ्चालन गरिनेछ ।

सामाजिक समावेशिकरण

११७ जातीय भेदभावमुक्त समाज निर्माणका लागि छुवाछुत र सामाजिक कुरीतिका विरुद्ध जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरु गर्ने सामाजिक सहजकर्ता परिचालन गरिने छ ।

११८ न्यायको पहुँच सम्म पुग्न नसक्ने लाई न्यायिक पहुँचका लागि सहयोग प्रदान गरिनेछ ।

११९ विकासका हरेक क्षेत्रमा लक्षित वर्गमैत्री विकास नीति अवलम्बन गरिने छ ।

१२० छोरी सुरक्षा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी र दिगोपन दिनका लागि **वैक खाता छोरीको सुरक्षा जीवन भरीको** कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।

१२१ धर्म निरपेक्ष लागु भए पछिपनि धर्ममा भएको भेदभावलाई अन्त्य गर्नका लागि आफुले मान्ने धर्मलाई अवलम्बन गर्ने र अरुले मान्ने धर्मलाई प्रोत्साहन गर्ने बातावरण सृजना गर्ने ।

१२२ महिलाहरु आफैमा आत्मनिर्भर बन्नका लागि विभिन्न किसिमका सिप तथा क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु गरिनेछ । महिला शसक्तिकरणका लागि विभिन्न प्रकारका क्षमतामुलक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ । अत्यन्त कठिन परिस्थितिमा परेका महिलाहरुलाई उद्धार र सहयोगका लागि महिला सञ्जाल, आमा समूह, सहकारी संस्था, गैरसरकारी संस्थाको क्षमता विकास गरी महिला शसक्तिकरणका कार्यक्रममा त्यस्ता संस्थालाई क्रियाशील गराईनेछ ।

१२३ सामाजिक समावेशीकरणका कार्यक्रम लागत साभेदारीमा सञ्चालन गर्न चाहने गैर सरकारी संस्थाहरुको प्रस्तावना लिई सहलगानीमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सकिनेछ ।

श्रम तथा रोजगार

१२४ दक्ष जनशक्ति उत्पादन गरि घरेलु उद्यम, कृषि, पशु व्यवसायकामा समाहित गरि रोजगारका विभिन्न आयामहरु सृजना गरी बेरोजगारी समस्या समाधान गरिनेछ ।

१२५ समग्र विकास निर्माणका कार्यहरुमा प्रयोग हुन सक्ने जनशक्ति उत्पादन गर्नका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।

१२६ यस ठाउँका युवाहरुलाई तालिम प्राप्त बनाई युवा स्वरोजगार कार्यक्रमलाई प्रमुख प्राथमिकतामा राखि उद्यमसिल युवाका लागि लगानीमैत्री वातावरण तयार गरिने छ ।

१२७ सबै प्रकारका श्रमहरुलाई सम्मान गर्ने परिपाटीको विकास गर्न श्रम सम्मान कार्यक्रम लागु गरिने छ ।

वित्तिय क्षेत्र

१२८ वित्तीय क्षेत्रहरुलाई लगानी गर्न अभिप्रेरित गरी उत्पादनशील लगानीमैत्री बनाउन विभिन्न वित्तीय संघ संस्थाहरु सञ्चालनका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।

१२९ वित्तिय कोषलाई जनताको उच्चतम हितमा प्रयोग गर्ने र निजि क्षेत्रको पुँजीलाई पनि उत्पादनमुलक काममा लगानी गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।

पूर्वाधार विकास क्षेत्र

१३० विकासको मूल मेरुदण्डको रुपमा रहेको पूर्वाधार विकासलाई उच्च प्राथमिकतामा राखिएको छ ।

सडक तथा पुल

बलिया पूर्वाधार चौकुनेका आधार

१३१ सडक निर्माण कार्यलाई अभियानका रुपमा अगाडि वढाईनेछ । आफ्नै स्वामित्वका र भाडामा लिएका हेभि इक्वीपमेन्ट प्रयोग गरि सडक निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।

१३२ सडकहरुको स्तरोन्नती गर्नका लागि प्रधानमन्त्री स्वरोजगार र मुख्यमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सँग म्याचिग गरि सडकका नाला, कजवे, जाली भने जस्ता कार्यहरु गरिनेछ ।

१३३ गाउँपालिका र वडा कार्यालय जोड्ने सडक तथा सहायक सडकहरुको स्तरोन्नती गरी वर्षायाममा समेत सवारी आवागमन हुन सक्ने गरी सडक निर्माण कार्य अघि वढाईनेछ ।

१३४ चौकुने गाउँपालिकाको गौरवको योजना **लेकाली पर्यटकीय सडक साल्म - रेक्वा - धनरास हुँदै बेनीघाट, साल्म जंगलाघाट सडक** निर्माणका लागि प्रदेश सरकारसँग आवश्यक समन्वय र पहल गरिनेछ ।

१३५ मदन भण्डारी राजमार्गको विजौरा, बेतान लगाम खण्ड बाढैमास गाडी चलन सक्ने गरी सडक स्तरोन्नती गर्ने । यसै आ.व. मा बेनिघाट सम्म ट्याक खोलीनेछ ।

१३६ निर्माणाधी सवै भोलुंगे पुलको निर्माण कार्य समय भित्रै सम्पन्न गरि संचालनमा ल्याईने छ ।

१३७ चौकुने गाउँपालिका गुटुको रिंगरोड (चक्रपथ) स्तरोन्नती गरि सहज बनाईनेछ ।

१३८ विकास निर्माणमा आम नागरिकहरुको अपनत्वको भावना जागृत गर्न श्रमदानमा आधारित विकास निर्माणमा जोड दिईनेछ ।

सिचाई

१३९ गाउँपालिका भित्रका ठुला फाँट तथा टार खेतमा भरपर्दो सिचाई सुविधाको प्रवन्ध गर्न नयाँ सिचाई आयोजना सञ्चालका लागि प्रदेश सरकार र संघीय सरकारसँग समन्वय तथा सहकार्य गरिनेछ ।

१४० प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम र मुख्यमन्त्री रोजगार कार्यक्रमका कार्यक्रम तर्फ सशर्त अनुदान तर्फ समावेश सिचाई कार्यक्रममा म्याचिग गरि निर्माण कार्य गरिनेछ ।

१४१ घाटगाउँ सिचाईको लागि संघिय तथा प्रदेश सरकारसँग आवश्यक समन्वय गरिनेछ ।

भवन तथा शहरी बिकास

- १४२ सुरक्षित तथा भुकम्प प्रतिरोधी र वातावरण मैत्री भवन निर्माण गर्नका लागिभवन सम्बन्धि ऐन, नियम, भवन संहिता, मापदण्ड र निर्देशिकाहरु तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याईने छ ।
- १४३ नयाँ भवन निर्माण गर्दा अनिवार्य नक्सा पास गराउनु पर्ने प्रवन्धलाई कार्यान्वयनमा ल्याईने छ ।
- १४४ पुराना भवनहरु गाउँपालिकामा सूचीकृत गर्नु पर्ने प्रवन्ध मिलाईने छ ।
- १४५ चौकुनेमा छरिएका बस्तीहरुलाई एकिकृत गर्नका लागि तिनिहरुको सम्भाव्यता अध्ययन गरी संभाव्यता अध्ययनको आधारमा बस्ती व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- १४६ सडकको सुन्दरता र सुरक्षाको लागि पालिकाबाट निर्माण भएको सडक छेउमा वृक्षारोपण गरिनेछ ।

उर्जा तथा लघु जलविद्युत

- १४७ लघु जलविद्युत र सोलार उर्जा आयोजनाको सम्भाव्यता अध्ययन गरि सम्भाव्य योजनाहरुमा सोलार प्रविधि जडान गरी भेरी र कर्णाली नदिको विचमा रहेको यस गाउँपालिकामा सिचाई र खानेपानी सेवा विस्तार गरिनेछ ।
- १४८ जलस्रोतको प्रचुर स्रोत भएका ठाउँमा लघु हाईड्रो योजनाहरुको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ । तालागाउँ , देवल, बोला, मौरिवन, बिजौरामालघु जलविद्युत आयोजनाहरु सम्पन्न गरिनेछ ।
- १४९ राष्ट्रिय प्रशारण लाईनसँग जोड्न नेपाल सरकार र कर्णाली प्रदेश सरकारसँग पहल र समन्वय गरिने छ ।
- १५० लगाममा संचालनमा आएको लघु जलविद्युत आयोजनालाई साविकको लगाम गाविसको साविकको वडा नं. १ मा विस्तार गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था मिलाईनेछ ।

सूचना, संचार तथा प्रविधि

- १५१ सवै वडाका बस्तीहरुमा वाईफाई जडान गरी आम नागरिक तहमा सूचना प्रविधिको पहुँच विस्तार गर्न सेवा प्रदायक निकायसँग समन्वय गरीनेछ ।
- १५२ वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकी, सेवा केन्द्र तथा माध्यमिक तथा आधारभूत विद्यालयमा ईन्टरनेट सेवा जडान गरि सूचना प्रविधिको विस्तार गरी सम्बन्धित सेवा सुभल र भरपर्दो बनाईनेछ ।

खानेपानी

- १५३ प्रत्येक घरमा स्वच्छ खानेपानी पुऱ्याउन पहल गरिनेछ ।
- १५४ चौकुने गाउँपालिका वडा नं. ६,७ र ८ को खानेपानीको समस्यालाई समाधान गर्नेगरी भ्यालेकाँडा खानेपानी योजना निर्माण सम्पन्न गरिनेछ ।
- १५५ साथै वडा नं. ७ को निर्माणाधीन सान्नेघारी लिफ्ट खानेपानी आयोजना वडा नं. ५ को रेक्चा खानेपानी आयोजनालाई यसै बर्ष सम्पन्न गरिनेछ ।

- १५६ जुम्ल्याहामुल, बुडीपडे, जडेआम चौतारा, भ्यालेकाँडा खानेपानी, बल्देमुल, गोठीधारा, चिउराडी मुल जस्ता जलाधार युक्त क्षेत्र संरक्षण गरिने छ ।
- १५७ गाउँपालिकास्तरका निर्माणाधीन घाटगाउँ वृहत खानेपानी आयोजना, भ्यालेकाँडा खानेपानी आयोजना, घुतघुते खानेपानी आयोजना, वांसपानी खानेपानी आयोजना, लगाम खानेपानी आयोजना र बोला खानेपानी आयोजनाहरु यसै बर्ष सम्पन्न गरि खानेपानी समस्यालाई समाधान गरिनेछ ।
- १५८ रेक्चा पुच्मा लिफ्ट खानेपानी आयोजना, खानेपानी आयोजना वडा नं. ४ र ५, तिमिलारुख खानेपानी आयोजना वडा नं १ यसै आ.व.मा निर्माण कार्य सम्पन्न गर्ने गरीनेछ ।
- १५९ वसन्ते लिफ्ट खानेपानी आयोजनालाई सहलगानी मार्फत अगाडि बढाईनेछ ।
- १६० वडास्तरमा संचालन हुने खानेपानीका योजनाहरु सञ्चालन गरी खानेपानी समस्या समाधान गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु ।

भूमि व्यवस्था

- १६१ चौकुने गाउँपालिकाको सबै भूमिको व्यवस्थित उपयोग गर्न नेपाल सरकारको भूउपयोग नीतिको अनुशरण गरी गाउँपालिका स्तरीय भु-उपयोग नीति तर्जुमा गरि लागु गरिनेछ । जस अनुसार भूमिलाई कृषि क्षेत्र, आवास क्षेत्र, व्यापारिक क्षेत्र, औधोगिक क्षेत्र र बन जंगल क्षेत्रमा विभाजन गरी सोही अनुसार भुमीको उपभोग गर्ने गराउने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- १६२ चौकुनेका अधिकांश जनताले उपभोग गर्दै आएका भूमिहरु अस्थायी प्रकृतिका भएकाले तिनिहरुलाई स्थायी गरी करको दायरामा ल्याउन नागरिकले भोगचलन गरेका भूमिलाई यथासक्य चाँडो भूमि नापजाँचको व्यवस्था मिलाई स्थायी बनाउनका लागि संघीय र प्रदेश सरकारसँग आवश्यक सहयोगको लागि अनुरोध गर्दछौ ।
- १६३ भूमिहिन समस्या समाधान गर्नका लागि भूमिलाई यथासक्य चाँडो नापजाँचको व्यवस्था मिलाई स्थाई प्रमाण पुर्जा वितरण गरिनेछ ।

वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन :

- १६४ बन, वातावरण तथा जैविक विविधताको संरक्षण गर्न सार्वजनिक खालि जग्गा, सडक तथा खोला किनार विद्यालय लगायत सार्वजनिक कार्यालय क्षेत्रमा वृक्षारोपण गरिनेछ ।
- १६५ बन डढेलो, बन अतिक्रमण तथा चोरी शिकारी नियन्त्रणमा सामूयाधिक बन, युवा क्लव तथा आमा समूहलाई परिचालन गर्नका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- १६६ प्लाष्टिक तथा शिसाजन्य फोहोरको उचित व्यवस्थापन तथा जल प्रदुषण नियन्त्रणका लागि स्थानीय समूदायसँग सहकार्य गरिनेछ ।
- १६७ भू तथा जलाधार क्षेत्रको संरक्षण तथा दिगो उपयोग गर्नका लागि पूर्वाधार निर्माण कार्यमा भूक्षय रोकथाम तथा जलाधार संरक्षण गर्न विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।

- १६८ नदी कटान तथा पहिलो प्रभावित क्षेत्रमा रोकथामका लागि पूर्वाधार निर्माण लगायत अन्य उपायहरु अपनाईनेछ ।
- १६९ जलवायु परिवर्तन अनुकुलनका लागि रिचार्ज पोखरी तथा उपयुक्त वीड विजनको व्यवस्था मिलाएको छु ।
- १७० सबै वडाहरुमा विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरि क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
- १७१ कोभिड १९ लगायतका महामारी तथा भुकम्प र जलउत्पन्न प्रकोपबाट क्षति न्यून गर्नका लागि बस्ती, वडाका साथै गाउँपालिकामा विभिन्न जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
- १७२ विपद् प्रतिकार्यलाई सहज बनाउनका लागि स्थानीय आपतकालीन केन्द्र गाउँपालिकाको कार्यालयमा खडा गरिनेछ ।
- १७३ विपद् व्यवस्थापन कोष तथा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिलाई शसक्त बनाईनेछ ।
- १७४ विपद् जोखिम न्युनीकरण तथा प्रतिकार्य गर्नका लागि चौकुनेमा रहेका जनशक्ति लाई तालिम दिने र चलाएमान बनाइ उक्त कार्यका लागि अभिप्रेरित गर्न विभिन्न कार्यक्रमहरु ल्याईनेछ ।
- १७५ **हाम्रो बन हाम्रो धन** भन्ने मुल मन्त्रलाई आत्मसाथ गर्दै, सामूदायीकबन, भु क्षेत्र क्षेत्रहरु, खोलानालाहरुको छेउछाउमा निगालो, बेद र बाँस वृक्षारोपण गर्ने र निगालो, बेद र बाँसमा आधारित उद्योगहरु संचालन गर्न विभिन्न कार्यक्रमहरु अवलम्बन गरिनेछ ।
- १७६ चौकुनेको महाभारत क्षेत्रलाई जलाधार क्षेत्र घोषणा गरि मुहान संरक्षणमा जोड दिईनेछ ।
- १७७ स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ अनुसार बन क्षेत्रको उपयोग, संरक्षण तथा राजश्व संकलनमा उपयोग गरिनेछ ।
- १७८ विपद्बाट हुने क्षेती न्युनिकरण गर्नका लागि जनचेतना, प्रतिकार्य, पुनस्थापना जस्ता कार्यहरु गर्नका लागि गाउँपालिकाले सहलगानीमा प्रदेश, संघ तथा विभिन्न संस्थासँग सहकार्य गर्नेछ ।
- १७९ जलचर प्राणी संरक्षणका लागि स्थानीय नदि तथा खोलामा विषादी, करेन्ट, ब्लास्ट गर्ने कार्यलाई प्रतिबन्ध गर्न जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

संस्थागत विकास तथा सेवा प्रवाह

- १८० सेवा प्रवाहमा भनसुन, नातावाद, अनावश्यक दवावलाई दुरुत्साहन गरी प्रत्येक कर्मचारी आफ्नो कर्तव्यमा ईमान्दारीपूर्वक लाग्न प्रोत्साहन गरिनेछ । नागरिक स्तरबाट पनि सेवा लिन आउदा आवश्यक कागजात र प्रमाण सहित आउन र सोभै सम्बन्धित कर्मचारीसंग सोभो सम्पर्क राख्न अनुरोध गर्दछौ ।
- १८१ कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरुको क्षमता अभिवृद्धिका लागि नीतिगत, चेतनामुलक र प्रविधिमा आधारित विभिन्न कार्यशाला गोष्ठि, सेमिनार, तालिम र अवलोकन भ्रमण कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । यसका लागि बजेटको व्यवस्थ मिलाएको छु ।
- १८२ १० वडा कार्यालयमा कम्प्यूटर मार्फत छिटो, छरितो, पारदर्शी र भरपर्दो सेवा प्रवाह गरीनेछ ।

- १८३ वडा कार्यालय व्यवस्थापन गर्नका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु । प्रत्येक वडा कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई सूचना प्रविधि (ICT) तालिम दिई सेवा प्रवाहलाई अझ प्रभावकारी बनाईनेछ ।
- १८४ नागरिकको सूचनाको हकलाई प्रत्याभुति दिलाउन सूचना अधिकारी तोक्ने व्यवस्था मिलाई जनतामा सार्वजनिक सूचनाको पहुँच वृद्धि गरिनेछ । जानकारी र सूचनाका लागि प्रत्येक निजि तथा सार्वजनिक संस्थाहरूलाई नागरिक बडापत्र, सूचना बोर्ड, गुनासो पेटी राख्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- १८५ १० वटै वडा र गाउँपालिकामा नागरिक बडापत्रको व्यवस्था गरी गाउँपालिका अन्तर्गत रहेका विभिन्न शाखाहरूलाई अझ व्यवस्थित र पारदर्शी बनाई सेवाग्राहीलाई मुस्कान सहितको सेवा दिन अभिप्रेरित गरिनेछ ।

सुरक्षा व्यवस्थापन

- १८६ चौकुने गाउँपालिका भित्रका बस्तीहरूको शान्ति सुरक्षालाई भरपर्दो बनाउन विभिन्न वडामा रहेका जनपद र सशस्त्र प्रहरीका ईकाइसंगको सहयोगमा गाउँ बस्ती टोलमा हुन सक्ने चोरी, अपराध र कानून विपरितका कार्यमा सतर्कता अपनाउन नागरिक सशक्तिकरण कार्यक्रममा सम्बन्धित पक्षसंग टोल विकास समिति मार्फत आवश्यक समन्वय गरिनेछ ।
- १८७ महिला हिंसा न्युनिकरणका लागि **महिला पुरुष मिलिजुली अभियान** सञ्चालन गरी सोच र व्यवहारमा सकारात्मक परिवर्तन ल्याउन प्रयत्न गरिनेछ ।

पञ्जीकरण व्यवस्थापन

- १८८ जन्म, मृत्यु, बसाई सराई, विवाह दर्ता, सम्बन्ध विच्छेदका घटना दर्ता गर्न र सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्य प्रभावकारी बनाउन सामाजिक सुरक्षा तथा घटना दर्ता प्रणाली (VERSP - MIS)लाई व्यवस्थित गरी १० वटै वडामा अनलाईन प्रणालीबाट घटना दर्ता कार्य संचालन गरिनेछ । साथै राष्ट्रिय परिचयपत्र व्यवस्थापनका लागि गाउँपालिकामा टोली खटाई दिन जिल्ला प्रशासन कार्यालय सुर्खेत मार्फत अनुरोध गर्दछौ ।
- १८९ सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीको भत्ता सबै वडाहरूमा बैकिङ प्रणाली मार्फत भुक्तानी गर्ने कार्य भैसकेको भएतापनी यसलाई निरन्तरता दिईनेछ । अपांग , असक्त , वृद्धहरूलाई घरदैलोमा भत्ता उपलब्ध गराउने छ ।

सुशासन प्रवर्द्धन

- १९० प्रवाह हुने सबै खालका सेवामा ढिलासुस्ती वा भ्रष्टाचारजन्य क्रियाकलाप नियन्त्रण गरीसुशासन, सदाचार र पारदर्शिता कायम गर्न सुशासनका औजारहरूको प्रयोगका माध्यमले सार्वजनिक सेवालाई विश्वसनीय बनाईने छ ।
- १९१ सामाजिक परिक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, रेडीयो कार्यक्रम, अन्तक्रिया कार्यक्रम, जनप्रतिनिधि आचार संहिता, कर्मचारी आचार संहिता, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली निर्देशिका, उपभोक्ता समिति व्यवस्थापन कार्यविधि, टोल विकास संस्था, भौतिक पुर्वाधार निर्माण सम्बन्धि प्रणालीको व्यवस्थापन र नियमन गरिने छ ।

१९२ गाउँपालिका सञ्चालनका लागि आवश्यक पर्ने सबै ऐन, नियम, कार्यविधि र निर्देशिका बनाईनेछ ।

स्थानीय तथ्यांक संकलन र अभिलेख व्यवस्थापन

१९३ चौकुने गाउँपालिकाको आ.व. २०७७/७८ मा तयार भएको डिजिटल भिलेज प्रोफाइललाई जनगणना २०७८ को नतीजाको तथ्यांकको आधारमा अद्यावधि गरीनेछ ।

१९४ शिक्षा शाखाले तयार पारेको ५ वर्षे शिक्षा योजना स्वीकृत गरि वार्षिक रुपमा अद्यावधिक गरिनेछ ।

१९५ चौकुने कृषिको मार्गचित्र बनाई लागु गरिनेछ ।

वित्तिय व्यवस्थापन र सुशासन

१९६ सञ्चित कोष व्यवस्थापनका लागि तोकिएका खर्च खाताहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

१९७ स्थानीय तहको विकासमा स्थानीय राजश्वको योगदान बढन सकेमात्र स्थानीय सरकार बलियो हुन सक्छ । यसको लागि हामीले गरेको दर भन्दा पनि दायरा बढाउदै स्थानीय राजस्व संकलनमा बृद्धी गर्न ध्यान दिनु पर्दछ । आगामी आ.व.मा सम्पत्ति कर प्रणाली लागु गरी गरेको दायरा विस्तार गरीनेछ ।

१९८ वेरुजुको अंकले हाम्रो कार्य सम्पादनमा हर हमेशा प्रश्न उठाई रहने हुंदा वेरुजु नहुने गरी कार्य सम्पादन गर्न उपभोक्ता समिति, निर्माण व्यवसायी, कर्मचारी, पदाधिकारी सबैलाई सचेत र सजग गराउदै विगतको वेरुजु सम्परीक्षणको काम प्राथमिकताका साथ सम्परिक्षण गरिनेछ ।

१९९ आफ्नो गाउँ ठाउँमा भएका विकासका गतिविधिमा सहभागी हुने, जानकारी पाउने, त्यसको लाभ भोग गर्न पाउने नागरिकको नैसर्गिक अधिकार हो । सार्वजनिक विकास निर्माणको काम के कसरी भईरहेको छ भनी सूचना पाउने, कामको रेखदेख, अनुगमन, मुल्यांकन गर्ने नागरिक अधिकारको रुपमा सूचनाको हकको पूर्ण पालनामा सहयोग गर्न तत्पर छौ । आगामी वर्षमा सबै वडा र गाउँपालिकामा सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने कार्यक्रमका लागि बजेट विनियोजन गरेको छु ।

२०० उपभोक्ता समितिमा रहने उपभोक्ताहरुको कार्य सम्पादनले गाउँपालिकाको कार्य सम्पादनमा असर गर्ने हुंदा उपभोक्ता समिति गठन गर्ने कार्यलाई टोल आम भेला भई उपभोक्ताहरु मध्ये आफुले छनौट गरेको तोकिएका योग्यता पुगेको व्यक्तिहरु मध्ये छनौट गर्ने, त्यस्ता व्यक्तिको कार्य सम्पादनको मुल्यांकन गरी गैरकानूनी काम गरेको पाईएमा तत्काल कानूनी कारवाही गरिनेछ । सार्वजनिक सम्पत्ति दुरुपयोग गर्ने, मदिराजन्य पदार्थमा खर्च गर्ने, मदिरा सेवन गरी सार्वजनिक स्थानमा आवत जावत गर्ने, शान्ति सुव्यवस्थामा बाधा पुर्‍याउने जो कोहीलाई पनि कारवाहीको दायरामा ल्याई **चौकुनेको आय जनतालाई न्याय** मुल आदर्शलाई सार्थक बनाउन हरपल प्रयास गरिनेछ ।

२०१ चौकुने गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय, वडा कार्यालयहरु, स्वास्थ्य संस्थाहरु, माध्यमिक विद्यालयहरुमा आगामी आ.व.मा विद्युतीय हाजिरी प्रणाली जडान गरी सबै कर्मचारी तथा शिक्षकको हाजिरी नियमितता वृद्धि गराई पुरस्कार र दण्डका लागि वस्तुगत सुचना प्रणालीको विकास गरिनेछ ।

अध्यक्ष महोदय,

२०२ अब म क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रमका लागि बजेट विनियोजन र श्रोत व्यवस्थापनको अनुमान प्रस्तुत गर्दछु ।

२०३ आगामी आर्थिक वर्षका नीति तथा कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्न जम्मा कुल रकम ५७ करोड ६८ लाख ७४ हजार विनियोजन गरेको छु । ससर्त अनुदान २८ करोड ४९ लाख ४० हजारमा चालु तर्फ २२ करोड ९३ लाख ४० हजार र पूँजीगत तर्फ ५ करोड ५६ लाख, विशेष अनुदान तर्फ १ करोड ८० लाख, समपुरक अनुदान ३ करोड ५० लाख विनियोजन गरेको छु ।

२०४ वांकी रहेको २३ करोड ८९ लाख ४ हजार बजेट मध्ये ५ करोड १२ लाख ८२ हजार चालु तथा कार्यालय सञ्चालन तर्फ विनियोजन गरेको छु । चालु खर्च तर्फ विनियोजन गरे पछि वांकी रहेको १८ करोड ७६ लाख २२ हजार बजेट विषयगत शाखा र विकास निर्माण तर्फका विभिन्न आयोजनाहरुमा विनियोजन गरेको छु ।

२०५ आगामी आर्थिक वर्षको लागि अनुमान गरिएका खर्चको व्यवस्थापन तपसिल बमोजिमका श्रोतहरुबाट प्राप्त हुने गरी विनियोजन गरेको छु ।

- आन्तरिक आय बाट ३० लाख
- संघीय शशर्त चालु तर्फ : २२ करोड ३३ लाख ।
- संघीय शशर्त पूँजीगत तर्फ : १ करोड ३६ लाख ।
- नेपाल सरकार विशेष अनुदान १ करोड २० लाख ।
- नेपाल सरकार समपुरक अनुदान २ करोड ५० लाख ।
- कर्णाली प्रदेश सरकार ससर्त अनुदान ४ करोड ८० लाख ४० हजार
- चालु ६० लाख ४० हजार
- पुँजीगत ४ करोड २० लाख
- कर्णाली प्रदेश सरकार विशेष अनुदान ६० लाख
- कर्णाली प्रदेश सरकार समपुरक अनुदान १ करोड
- नेपाल सरकार राजश्व बाँडफाँट वापत प्राप्त हुने ११ करोड ४४ लाख ९९ हजार मात्र
- नेपाल सरकार समानीकरण अनुदान १० करोड ९७ लाख मात्र
- कर्णाली प्रदेश सरकार समानीकरण अनुदान १ करोड ८ लाख ९६ हजार
- कर्णाली प्रदेश सरकार सवारी साधन करको बाँडफाँट ८ लाख ३९ हजार

उपरोक्त आयमा चालु आ.व.मा खर्च हुन नसकेको बजेटहरु समावेश गरिएको छैन । त्यस्तो बजेट नियमानुसार सञ्चित कोषमा जम्मा हुने भएकोले सो रकम गाउँ कार्यपालिका तथा गाउँसभाको निर्णयानुसार खर्च गरिनेछ ।

अध्यक्ष महोदय,

अब म आर्थिक वर्ष ०७९।०८० को राजश्व परिचालनको नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहान्छु ।

- २०६ करदाता, लगानीकर्ता र आमनागरिकले अपेक्षा गरेको आदर्श कर प्रणाली बाट अभिप्रेरीत भएर आगामी वर्षको राजश्व संकलन गरिनेछ ।
- २०७ सबै आर्थिक क्रियाकलापलाई करको दायरामा ल्याईनेछ ।
- २०८ कर प्रणाली व्यवस्थित गरी उत्पादनमुलक उद्योग र व्यावसायको प्रवद्धन गरिनेछ ।
- २०९ करको संरचना र करका दरहरुको समय सापेक्ष सुधार गरी प्रगतिशिल र समन्यायीक कर प्रणाली विकास गरिनेछ ।
- २१० राजश्व प्रशासनमा सुधार गरिनेछ ।
- २११ कर कानुनको पालना गर्न र गराउन लगाई राजश्व छलि तथा चुहावट नियन्त्रण गरिनेछ ।
- २१२ चालु आ.व.बाट शुरु गरिएको सम्पत्ति कर प्रणाली थप व्यवस्थित गरिनेछ ।

अध्यक्ष महोदय,

अब म आगामी वर्षको राजश्वको दर सम्बन्धि प्रस्ताव र कर प्रणालीको सुधारको कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न चाहान्छु ।

कर प्रशासन

- २१३ कर प्रशासनलाई व्यवस्थित गर्न आगामी आ.व देखि चौकुने गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय र वडा कार्यालयहरुमा राजश्व संकलनमा जिम्मेवारी र लक्ष्य तोकिनेछ ।

अध्यक्ष महोदय,

- २१४ मैले पेश गरेको बजेटले चौकुनेको सामाजिक, आर्थिक तथा भौतिक क्षेत्रहरुमा निर्माण र नवनिर्माणले द्रुतगति पाई नागरिकहरुले आर्थिक, सामाजिक र भौतिक क्षेत्रमा सकारात्मक परिवर्तनको महसुस गर्ने मेरो विश्वास रहेको छ । साथै उच्चमशिलताको जगमा अर्थतन्त्र गतिशिल हुँदै एउटा बृहत्तर आर्थिक आधार तयार हुने र विकास तथा समृद्धिको यात्रा श्रीगणेश हुने विश्वास लिएको छु ।

बजेट कार्यान्वयन

२१५ प्रक्रियामा होईन नतिजामा आधारित वस्तुगत अनुगमन प्रणालीको विकास गरी विकासको अपेक्षित प्रतिफल प्राप्त गर्ने व्यवस्थापकीय, प्रशासकीय र पर्यावरणीय प्रबन्ध मिलाई बजेटको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ । यसका लागि आय व्यय तथा बजेट खर्च लेखांकन सम्बन्धी सुत्र प्रणाली लाई निरन्तरता दिईनेछ ।

२१६ विनियोजित बजेटको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि कर्मचारीको दक्षता, जनताको सहभागीता र पदाधिकारीको सार्वजनिक उत्तरदायित्व जरुरी हुन्छ । चौकुनेमा सवैले आ आफ्नो क्षेत्रबाट सहयोगात्मक, रचनात्मक सहयोग गरी समृद्ध चौकुने बनाउने अभियानमा साथ दिनु हुनेछ भन्ने पूर्ण विश्वास र भरोसा लिएको छु ।

अध्यक्ष महोदय,

२१७ हामी गाउँपालिकामा निर्वाचित भएर आएको छोटो समयभित्र बजेट तर्जुमा गर्दा कतिपय क्षेत्रमा हाम्रो ध्यान नपुगेको हुन सक्छ । तथापि बजेट निर्माणमा हामीलाई मार्गनिर्देशन गर्नुहुने यस सभाका सम्पूर्ण आदरणीय सदस्यज्यूहरू, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, विषयगत समिति, विषयगत शाखाका प्रमुख र कर्मचारीहरू, स्थानीय उद्यमी, व्यापारी, शिक्षक, बुद्धिजिवी, विभिन्न संघसंस्थाका प्रतिनिधिज्यूहरू र समग्र चौकुनेवासी नागरिकहरू प्रति आधार व्यक्त गर्दछौ । बजेट निर्माणका क्रममा दीर्घकालीन सोच सहितको विकास रणनीति र मार्गदर्शन गर्नु हुने अध्यक्षज्यू प्रति आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु । विकासमा सहयोग र हौसला दिनु हुने हाम्रो क्षेत्रका संघीय संसदका माननीय सदस्य र प्रदेश सभाका माननीय सदस्य ज्यू प्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । जय नेपाल , जय चौकुने ।

धन्यवाद